

8.2.2021

Älyverkkoforum / 11. kokous

Aika: 8.2.2021 klo 13.00-16.00

Paikka: Teams -kokous

Osallistujat: Antti Paananen (Energiavirasto, pj.), Olli Taipale (Energiavirasto), Jori Sääntti (Energiavirasto, sihteeri), Suvi Lehtinen (Energiavirasto), Anu Värilä (Energiavirasto), Tatu Pahkala (TEM), Riina Heinimäki (ET), Ina Lehto (ET), Pasi Kuokkanen (ElFi), Jukka Kaakkola (KKV), Toivo Hurme (Paikallisvoima), Petri Pylsy (Kiinteistöliitto), Ari Rehnfors (Omakotiliitto), Ville Sihvola (Elenia), Satu Nummela (Elenia), Tuomas Rauhala (Fingrid)

Kokousmuistio

1. Asialistan hyväksyminen

- Älyverkkoforum hyväksyi esitetyn asialistan

2. Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen

- Energiateollisuus esitti pieniä tarkennuksia edellisen kokouksen muistioon. Ehdotetut muutokset kirjattiin Älyverkkoforumin 10. kokouksen pöytäkirjaan, ja samalla käsitelty pöytäkirja hyväksyttiin näillä muutoksilla.

3. Kuuleminen Elenian tarjoamasta yhteislaskumallista sähkön vähittäismyymille

Elenian Ville Sihvola ja Satu Nummela esittelivät Älyverkkoforumille Elenian tarjoamaa yhteislaskumallia sähkön vähittäismyymille.

- Elenian mallissa myyjä lähettää loppuasiakkaalle laskun, joka sisältää myös verkkopalvelumaksun, sähköveron ja niitä koskevan arvonlisäveron. Elenia otti yhteislaskutusmallin käyttöön 2016.
- Yhteislaskutusmalli on vapaaehtoinen Elenian verkkoalueella toimiville myyjille. Jos myyjä haluaa yhteislaskutusta, Elenia ja myyjä tekevät kirjallisen sopimuksen mallin käyttöönotosta. Myyjä voi itse valita, tarjotaanko yhteislaskutusta kaikille Elenian verkkoalueella oleville myyjän asiakkaille vai vain osalle heistä.
- Yhteislaskutus sopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevana ja osapuolilla on oikeus irtisanoa se 2 kk irtisanomisajalla. Sopimuksessa sovitaan Elenian ja myyjän välisistä velvollisuuksista ja vastuista sekä mahdollisista tarkennuksista toimialan käytäntöihin kuten tietojen toimittamiseen tai asiakaspalveluun liittyen.
- Kun sopimus on tehty, myyjä toimittaa Elenialle tiedot yhteislaskutukseen siirrettävistä kohteista. Yhteislaskutuksen aloituksessa ja sanomien lähettämisessä noudatetaan alalla sovittuja toimintamalleja ja aikarajoja.

8.2.2021

- Tekninen toimivuus varmistetaan yhteistyössä myyjän kanssa yksittäisillä kohteilla ennen yhteislaskutuksen varsinaista aloittamista isommalla skaalalla.
- Toistaiseksi yhteislaskutus ei ole yleistynyt merkittävästi. Elenia arvioi, että tämä johtuu erityisesti yhteislaskutuksen edellyttämistä järjestelmämuutoksista, jotka sähköön myyjien tulisi tehdä.
- Myyntiyhtiö maksaa verkkopalvelumaksujen osuutta koskevan maksuvelvoitteen verkkoyhtiölle Elenian ja myyjän välisen sopimuksen mukaisessa aikataulussa, vaikka asiakas ei olisi maksanut vielä laskua. Mallissa Elenia laskuttaa verkkopalvelumaksujen osuuden myyjältä kalenterikuukausittain. Myyntiyhtiö kantaa täten yhteislaskutuksessa olevien asiakkaiden luottotappioriskin myös verkkopalvelumaksujen osalta. Toisaalta myyjä saa valita asiakkaat, joille myyjä tarjoaa yhteislaskutusta, ja voi näin hallita luottotappioriskiä yhteislaskutusprosessissa.
- Elenian ja myyjän välisen sopimuksen perusteella Elenia ei laskuta verkkopalvelua koskevia maksuja yhteislaskutuksen piirissä olevilta asiakkailta eikä myöskään suorita niitä koskevaa perintää. Mallissa Elenia ilmoittaa siirtotuotteen hintamuutoksista suoraan asiakkaan ilmoittamaan kontaktiosoitteeseen.
- Mallissa Elenialla on oikeus tarkistaa myyntiyhtiön luottotiedot ja kieltäytyä yhteislaskutuksesta sellaisen toimijan kanssa, jonka osalta on perusteltu syy epäillä maksukykyä.
- Elenian mallissa vakuusjärjestelyistä ei olla haluttu tehdä kynnyskysymystä vaan vakuudella suojataan mahdollista riskinäköymää. Elenia pyytää myyjältä vakuutta vain, mikäli myyjän luottotiedot antavat siihen syytä. Mallissa Elenialla on oikeus vaatia vakuutta saataviensa turvaksi myyntiyhtiöltä. Vakuus vastaa Elenian myyjälle lähettämän laskun arvioitua osuutta kolmen kuukauden ajalta.
- Elenia katsoo, että verkkoyhtiöillä tulisi olla velvollisuus yhteislaskutusmallin käyttöönottoon. Myyntiyhtiöille tämän tulisi olla vapaaehtoista. Tavoitteena tulisi olla yksi yhteinen malli yhteiset ehdot kaikille toimijoille. Datahubia tulisi hyödyntää keskitettynä palvelupisteenä esim. vakuustarpeen määrittämisessä, tietojen välityksessä sekä mahdollisesti vakuuksien keskitettynä hallintapalveluna. Verotukseen (arvonlisävero) liittyvät yksityiskohdat tulisi varmistaa yhteistyössä verottajan kanssa.

Keskustelussa nousivat esille seuraavat asiat tai kysymykset:

- Kuka hoitaa laskun perintätoiminnan? Elenian mukaan ei ole asiakasystävällinen malli, että myyjä lähettäisi laskumuistutuksen, minkä jälkeen perintä siirtyisikin verkkoyhtiölle. Onko asiakkaan hämmennys ainoa peruste, miksi perintää ei voitaisi siirtää myyjän huomautuksen jälkeen verkkoyhtiölle?
 - Elenia pitää riskinä sitä, että asiakas ei tunnista Eleniaa tai olevansa sopimussuhteessa Elenian kanssa, jos on ottanut yhteislaskutuksen myyjältä. Asiaan liittyy myös riskejä liittyen maksujen kohdistamisesta tasapuolisesti avoimiin saataviin. Verkkoyhtiö ei tiedä, miten tehokasta myyjän perintä on ja, tästä johtuen myyjän tulisi myös vastata perintäprosessista sekä sen riskeistä.

8.2.2021

- Jos perintä siirtyisi verkkoyhtiölle, edellyttäisi se myös muutoksia it-järjestelmiin.
- Jos mainitut ongelmat saataisiin korjattua, onko ylipäätään mahdollista periä jotain, mitä ei ole itse laskuttanut? Onko verkkoyhtiön mahdollista lähettää perintäkirjettä laskusta, joka on myyjän lähettämä?
 - Elenia on pohtinut tätä, mutta selvää vastausta ei ole. Tämä edellyttäisi saatavan siirtämistä verkkoyhtiölle tai verkkoyhtiön perijäkumppanille. Saatavan siirtämisellä on myös vaikutuksia perintäkuluihin.

4. Katsaus muiden maiden yhteislaskumalleihin

Energiaviraston Anu Värilä esitteli katsauksen muissa Euroopan maissa käytössä oleviin yhteislaskumalleihin.

- Energiavirasto lähetti kyselyn CEER:n kautta, kohdistuen kysymykset maihin, joissa yhteislaskutus on käytössä tai yhteislaskutusta on suunniteltu. Kyselyssä selvitettiin yhteislaskutuksen pakollisuutta, vakuuksia, luottotappioiden käsittelyä, verkkopalvelumaksun tilitystä ja verkonhaltijan saatavien turvaamista. Kyselyyn saatiin 11 vastausta.
- Eri maissa sovelletut mallit poikkeavat toisistaan ja vastanneiden kesken ei löytynyt yhtään täysin samanlaista järjestelmää.
- Yhteislaskutus liittyy useimmin integroituun sopimusmalliin, mutta neljässä maassa käytössä myös erillisten sopimusten yhteydessä (Alankomaat, Itävalta, Kroatia, Unkari).
- Erillisten sopimusten mallissa yhteislaskutus on pakollinen jakeluverkonhaltijoille Alankomaissa, Kroatiassa ja Unkarissa.
- Neljässä maassa oli asiakkaita koskevia rajoituksia (vain kotitalousasiakkaat tai pienet yritysasiakkaat).
- Myyjille ei ollut vastausten perusteella asetettu vaatimuksia vakavaraisuuteen liittyen.
- Pääsääntöisesti myyjä vaatii vakuudet loppukäyttäjiltä, hoitaa perintätoimet ja kantaa luottotappioriskit koko yhteislaskua koskien.
- Jakeluverkonhaltijan ja myyjien väliset puitesopimukset tai kahdenväliset sopimukset määrittävät etenkin verkkopalvelumaksujen tilitystä ja verkonhaltijan saatavien turvaamista koskevat menettelytavat.
- Yleisin vastauksissa ilmoitettu jakeluverkonhaltijan saatavien turvaamisjärjestely on vakuusmenettely, jonka yksityiskohdat vaihtelevat maittain.
- Kyselyn perusteella ei tunnistettu yksittäistä optimaalista mallia, jota Suomessa tulisi erityisesti pohtia. Kysely antoi enemmän näkökulmaa eri vaihtoehtoihin ja niiden harkintaan.

Keskustelussa avoimeksi jäivät seuraavat kysymykset:

8.2.2021

- Esityksessä mainittiin, että Kroatiassa verkonhaltija lähettää katkaisuvaroitukset. Tarkoittaako tämä, että verkkoyhtiö lähettää katkaisuvaroituksen vain omalta osaltaan vai myös myyjän osalta? Verkkoyhtiö on kuitenkin käytännössä se osapuoli, joka katkaisun voi käytännössä tehdä konkreettisesti.
- Onko tullut esille menettelyjä, miten toimitaan kertyneiden luottotappioiden osalta myyjänvaihtotilanteessa?

5. Jatkokeskustelu asiakaskeskeisen vähittäismarkkinamallin uudistamisen linjauksista

Energiaviraston Antti Paananen esitteli päivitettyä muistiota vähittäismarkkinamallin uudistamisen alustavista linjauksista. Muistion jakaminen forumilaisille tapahtui vasta kokousta edeltävän iltana, minkä johdosta Älyverkoforumissa sovittiin, että kommentteja tai huomioita voi lähettää 21.2.2021 asti sähköpostitse Antti Paanaselle.

- Myyjän ja JVH:n välille ei ehdoteta sopimusta yhteislaskutukseen liittyen. Keskeisimmät myyjän ja jvh:n väliset oikeudet ja velvollisuudet kirjattaisiin lainsäädäntöön, minkä lisäksi olisi yleinen puitesopimus, johon kaikkine jvh:den olisi liityttävä. Jos myyjä haluaa tarjota yhteislaskutusta, sen olisi liityttävä puitesopimukseen. Puitesopimuksen ehdot voisivat olla jakeluverkonhaltioiden yhdessä valmistelemia ja EV:n valvontalain nojalla vahvistamia. Puitesopimuksen tekeminen olisi laissa tai säädöksissä annettu velvoite.
- Myyjä voisi päättää millaisia laskutusvaihtoehtoja tarjoaa loppukäyttäjille. Myyjä voi halutessaan tarjota joko erillislaskutusta tai yhteislaskutusta tai molempia. Sähkömarkkinalain 87 §:n 3 momentin mukaisista sähköntoimitussopimuksista voitaisiin luopua.
 - Älyverkkotyöryhmän linjausten mukaisesti kaikkien jakeluverkonhaltijoiden olisi mahdollistettava yhteislaskutus kaikille myyjille ja loppukäyttäjille tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin. Yhteislaskutusta koskeva velvoite kirjattaisiin lainsäädäntöön ja se koskisi kaikkia jakeluverkonhaltijan asiakasryhmiä.
- Myyntisopimusta tehtäessä loppukäyttäjän kanssa olisi sovittava yhteislaskutuksesta ja asia tulee kirjata myyntisopimukseen. Lisäksi myyjä ei voisi siirtää loppukäyttäjää yhteislaskutukseen ilman loppukäyttäjän nimenomaista suostumista.
- Jakeluverkonhaltijan olisi toimitettava kuukausittain loppukäyttäjän yhteislaskun jakelun osuutta koskeva laskurivitiedot Datahubiin, josta myyjä voisi noutaa ne yhteislaskun muodostamista varten. Tätä koskeva velvoite jakeluverkonhaltijalle kirjattaisiin lainsäädäntöön. Yhteislaskutuksen aikataulua myyjältä vähittäiskuluttaja-asiakkaan suuntaan ei säänneltäisi lainsäädännössä.
- Myyjä vastaisi ensisijaisesti koko yhteislaskuun liittyvistä asiakasreklamaatioista. Mikäli myyjällä ei ole näkyvyyttä reklamaation syyhyn, myyjä voisi siirtää asian tarvittaessa jakeluverkonhaltijan käsiteltäväksi. Myyjä huolehtisi lähettämäänsä koko yhteislaskuun liittyvistä maksumuistutuksista, perintätoimista sekä katkaisuvaroituksen lähettämisestä. Verkkopalvelusopimuksessa tulisi olla maininta myyjän oikeudesta näihin toimenpiteisiin yhteislaskutuksessa.

8.2.2021

- Myyjä vastaisi koko yhteislaskua koskevista luottotappioista. Tämä lisäisi myyjien riskejä ja pienentää vastaavasti jakeluverkonhaltijoiden riskejä, ja olisi arvioitava vastuun vaikutus myyjien halukkuuteen tarjota yhteislaskutusta.
- Jakeluverkonhaltijan ja myyjän välisen päälaskun lähettämistä säädetäisiin lainsäädännössä. Päälaskuun liittyvät tarkemmat reklamaatio-, muistutus- ja perintäprosessit kirjattaisiin ns. puitesopimukseen.
- Myyjiä koskevien vakuusvaateiden laskeminen ja vakuuksien hallinnointi olisi tarkoituksenmukaisinta hoitaa keskitettynä toimintona. Kyseessä olisi jakeluverkonhaltijoiden saatavien turvaamiseksi tehtävä järjestely, joten toiminnon järjestäminen ja ylläpito olisi jakeluverkonhaltijoiden vastuulla, eikä siten olisi esim. viranomaistehtävä
 - Kommenttina nostettiin esille ajatus siitä, että jos tavoitteena on keskitetty järjestelmä, pitäisi siitä olla jotain lainsäädännössä. Jos järjestelmä ei ole pakollinen, tuleeko siitä lopulta käytännössä kuitenkin hajautettu?

Keskustelussa nousivat esille myös seuraavat asiat tai kysymykset:

- Älyverkkoforumissa keskusteltiin vaihtoehtoisista toimintamalleista liittyen ennakkomaksuihin ja sen mahdollisiin haasteisiin kuluttaja-asiakkaan kannalta.
- Miten tulisi toimia tilanteessa, jossa on myyjä, joka kerää ennakkomaksuja ja myyjä asetetaan maksukyvyttömäksi? Kuka tällöin palauttaisi asiakkaalle ennakkomaksut? Jäisikö saamatta jäävä palautus asiakkaan tappioksi? Tätä ei pidetty kohtuullisena kuluttaja-asiakkaiden kannalta.
 - Energiateollisuus nosti asian aiemmin raportissaan esille ja tästä on keskusteltu alustavasti aiemminkin. Energiateollisuus ei ottanut raportissaan tarkemmin kantaa aiheeseen ja totesi, että kysymyksessä on ennemminkin kuluttajansuoja-asia.
 - Kyseessä on myös osin toimialariippumaton kysymys, joka koskee kaikkia toimialoja.
- Miten arvonlisävero käsitellään ketjussa verkonhaltija-myyjä-asiakas? Miten mahdolliset myynnin oikaisut toteutetaan? Kenellä on tähän oikeus? Tämä on vahvasti sidoksissa luottotappioriskin jakautumiseen.
- Järjestelyissä pitäisi poissulkea mahdollisuus siihen, että toimija kiertäisi vakuusvelvoitteitaan laskutusosoitteen muutoksilla.

Varsinaiset ehdotukset asiakaskeskeisen vähittäismarkkinamallin uudistamiseen liittyen tulevat käsittelemään Älyverkkoforumin maaliskuun kokoukseen, minkä jälkeen Energiavirasto käynnistää julkisen kuulemisen ehdotuksista. Tavoitteena on toimittaa Energiaviraston ehdotukset TEM:lle touko-kesäkuussa.

6. Älyverkkoforumin seuraava kokous

- Seuraava kokous pidetään 31.3.2021 Teams-kokouksena
- Aiheina seuraavassa kokouksessa ovat alustavasti

8.2.2021

- Asiakaskeskeinen vähittäismarkkinamalli (päivitetty muistio ennen julkista kuulemista)
- Motivan kulutusjoustoprojektin viestintähanke
- Pilotit ja kokeilut (kuuleminen NN, Smart Otaniemi ja Kanerva Sunila, TEM)

7. Muut asiat

- Risto Lindroosin jäätyä eläkkeelle, Fingridin edustajana toimii Tuomas Rauhala

8. Kokouksen päättäminen

- Puheenjohtaja päätti kokouksen 15:45.